

383.

1384.

1384

1384

1
2
286. 287.

Õppetus, kuidas usi = rougid panna.

Usi-rougid pannakse nenda: woetakse lantseti ehk noela otsaga nattikest ue-rouge limma, mis, sedda wärskem, sedda parrem, ja tehakse, ölla liggidal, käewarre peäle kaks ehk kolm pisikest krimukest, kust werrepisarakene ehk waewalt saaks wäljatullema: agga allamal pigistakse töise käega õrnaste lapse käewart, et lihha üllemal, kuhhu krimukest tahhetakse teha, pakkil on. Kui nenda tehtud, siis woetakse lantset ehk noel, ja pannakse otsa püsti hawokese sisse, et limma sedda parremaste temma sisse saaks minnema; siis wautakse õrnaste sõrmega noela peäle, ja tõmmatakse tedda siis pikamiste hawast wälja.

Ue-rouge limma on pakimiseks ommane ja kõlbaw, kui ta weel selge ja wesine näitab; kuidas tedda muist ifka seitsmendamaast kuni kümendamast päwast, pärrast pannemist nähtakse ollewad.

Ue-rouge limma, mis kahhe klasi wahhel, ühhest kohhast töise kohta sadetakse minnema, on klasi peält nenda kättesada, et lantseti ehk noela otsa nattikest soja wee sisse kastetakse, ja selle wee tilgaga, mis otsas on, kuitwand limma klasi peäl lahtileotakse: woib sedda ka selle wisiga teha, et klasi tükkikest kewa wee auro peäl petakse, kuni limma lahtiligguneb.

Esimeseks tähheks, et ue-rouge limma hakkand, on se, et seal kohhas, kus käewarre nahka krimustati, kolmandamal ehk neljandamal päwal, pärrast pannemist, üks weike punnane täppikene ennast näitab.

Sesamma lüeb haawhawalt laiemaks, punnasemaks ja saab kowaks wistrikaks, kelle pea otsas, wasto kuendamat päwa, üks walge ja läbbi-paistaw täppike ehk tip ennast näitab, mis senest tulleb, et limma, mis selge kui wesine on, sinna ennast koggub: agga ei lähhe sesamma wistrikas, mis keskpaias wähhel lohku lähheb, et serw ringumber wähhel kõrgemaks jääb, ei lähhe ta naljaltsi suremaks, kui parras erne terra.

Et nüüd kül needsinatsed headteggewad ue-rouged mitte iggakord kautaja wanna-rougede eest ei warja: siis ommetige nende pannemisest ei sedda wähhematki polle karta, ei haigusst egga muud, mis nende järrele tulleks.

Nemmad ei jätta armistid järrele, muud kui agga neid, mis käewarre peäle pakimise kohta tullewad.

Ei hakka nemmad ka mitte isseinesest külge, muud kui agga siis, kui neid pannakse.

Sünnib neid aastas iggal ajal kõigi lastele panna, ka nellegi, kes haigeseggased, olgo siis, et haigus nende rammu hopis olleks ärrawõtnud.

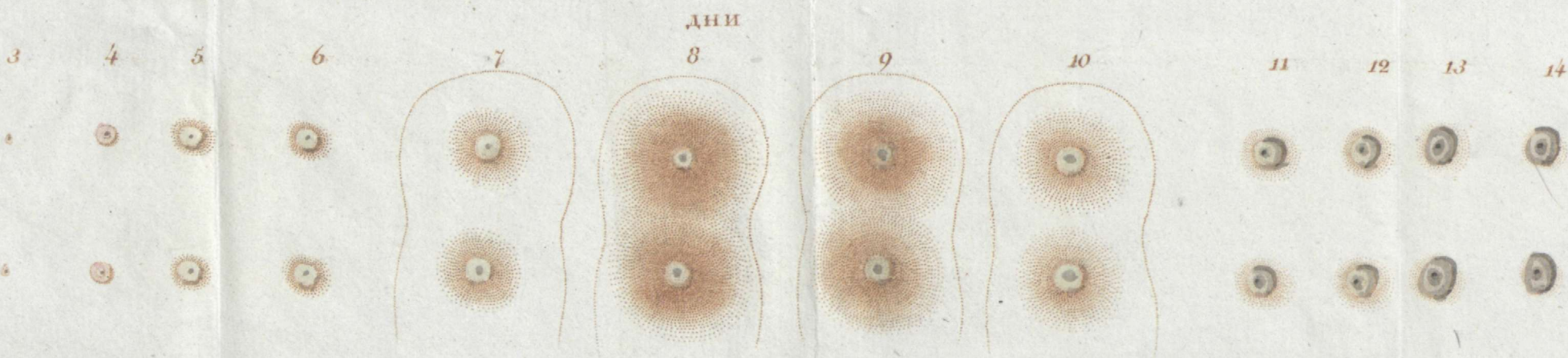
Mi kaua, kui lapsed ue-rougis, ning senni ajani, kuni kored kuitwand ja peäld ärralainud, ei holi ühtigi ei seest prukida, egga lapsi wihhelda.

On se lotus Jummal pole, et kui ue-rouge pannemine eddespidi õige kõrra peäle, ja viete eddasi saab minnema, et wanna-rouge tapmine, mis otse üks katk on, aega möda maa peält hopis saab ärrakadduma.

On siis sowida ja palluda, et kõik Jummal ja liggimese armastajad sedda headteggewat ue-rouge pannemist kõigest süddamest emale tahhaksid aidata.

Jacob Kulewein,

Peterpurri linnas ülem tofter leitud laste ülleskaswatamise majas, Keisri herra tofter, etahtrath, ning mitme au-tähhe kandja.

Meie armolisse sure Keisri Herra tahtmisse järrel
wälja antud.

Monningad õppetused, mis tahtwad tähhele panna,
kui usi-rougid pannakse.

1. Enne ue-rouge pannemist tulleb lapsi wihhelda, ehk neid puh-
taks pesta.

2. Ni pea kui neile usi-rougid panti, ei tohhi neid enam wihhelda,
kunni fored kuiwand ja peält ärralainud.

3. Kui usi-rougid pantud, ei pea sedda kohta ei rättiko-egga
särkiga enne katma, kunni limma hopis nahha sisse lainud ja
peält kuiwand.

4. Ei sünni ka sedda kohta märjaks teha, süggada egga muljuda.

5. Kui ta jubba wistrikaks ja punnaseks lõnud, ning hakkab sügge-
lema, siis tahhab weel diete tähhele panna, et lapsed temmast ei
putu, egga sedda kohta ei õru. Sepärrast on ka sedda penem särk,
sedda parrem neile.

6. 10mal, 11mal ehk 12mal päwal pärrast ue-rouge pannemist, wah-
hest ka aegsaminne, hakkab pallaw laste peäle kaima, mis polle
kül muido foggoni karta, kui neid agga sel aial wägga kowwa roa
ja tule eest hoitakse.

7. Kui lastel muud haigust enne on, ei sünni neile siis kohhe usi-
rougid panna. Sepärrast peawad wannemad sedda sellele nimme-
tama, kes rougid panneb.

8. Pärrast ue-rouge pannemist, kui weike punnane täppikenne
wistrikaks lõnud, tulleb last ueste tohtrile näita, et ta jouaks ar-
wata, kas limma ka diete hakkanud.

9. Et ta kül mitte igga kord tarwis ei lähhä, siiski on se wägga
hea, kui kaks nädalst pärrast ue-rouge pannemist, kui rouged jubba
ärrakuiwand, lastele rohto antakse, mis nende kehha seestpoolt
puhastab.

Tühhi kartus on wannemattel, kes ei tahha omma laste peält
ue-rouge limma wotta, et sedda teiste peäle pannakse. Se kautab
weel peälegi pallawat, ja ei te ühtegi kahjo, kui agga üks wistrikas
ommeti terweks ja putumatta jääb.

НАСТАВЛЕНІЕ

О ПРИВИВАНІИ ПРЕДОХРАНИТЕЛЬНОЙ ОСПЫ.

Способъ прививанія предохранительной оспы состоитъ въ слѣдующемъ: взявъ ланцешомъ или иглою оспенной машеріи, сколько возможно свѣжѣе, надлежитъ сдѣлать на верхней части руки, пониже плеча двѣ или три ранки, но такъ легко, чтобы кровь едва показалась. Лѣвою рукою надобно снизу крѣпко держать руку держаши такъ, чтобы кожа намянулась. Какъ скоро приподнята будешь верхняя кожица; то надобно ланцешъ или иглоу приподнять вверхъ, дабы машерія удобнѣе сошла въ маленькую ранку; попомъ придержишь нѣсколько пальцемъ находящійся въ ранкѣ кончикъ ланцеша или иглы, и опнишь посихоньку.

Оспенное вещество способнѣе къ прививанію, когда оно еще прозрачно и водяно, что бываетъ отъ 7 до 10 дня.

Пересылаемое изъ одного въ другое мѣсто оспенное вещество разводятъ, намочивъ немного теплою водою конецъ ланцеша или иглы, кошорымъ и расширяють засохшее оспенное вещество, а лучше поддержишь стеклышко надъ паромъ кипячей воды.

Первымъ знакомъ благополучнаго успѣха въ прививаніи оспы, показывается въ 3 или 4 день на томъ мѣстѣ, гдѣ проколоша кожа, маленькой красной знакъ. — Мало помалу знакъ сей увеличивается, краснѣетъ, швердѣетъ и подымается на поверхности кожи.

Около 6-го дня, на срединѣ маленькой сей опухоли, показывается бѣлое нѣсколько прозрачное пятнышко, происходящее отъ раждающей въ оспенномъ пузырь нѣкоторой мокроты, кошорая жидка и прозрачна, на подобіе воды. Пузырь сей мокротою наполняется и расширяется; никогда не превышаетъ въ окружности обыкновеннаго гороха; онъ въ срединѣ нѣсколько вдавленъ, а края его примѣпно возвышены.

Спасительная сія оспа навсегда предохраняетъ отъ губительной природной оспы. Она не подвергаетъ жизнь человѣческую ни малѣйшей опасности, и не оставляетъ по себѣ никакихъ вредныхъ слѣдствій. — Она не причиняетъ ни мало болѣзни. — На шлѣбъ человѣческомъ не оставляетъ нигдѣ знаковъ, кромѣ самаго прививаго мѣста.

Она не прилипчива и не иначе можешь передана бытъ отъ одного человека другому, какъ чрезъ прививаніе.

Прививать ее можно во всякомъ возрастѣ, во всякое время года и даже хворымъ дѣтямъ, кромѣ весьма разслабленныхъ.

Во все шеченіе предохранительной сей оспы, нѣтъ надобности давать дѣтямъ лѣкарства и носить ихъ въ баню.

Ребенокъ, коему прививаютъ оспу, не долженъ бытъ моложе одной недѣли.

Посредствомъ предохранительной сей оспы надѣяться можно, что губельная и чумъ подобная природная оспа наконецъ совершенно истребится. Благомыслящіе люди приглашаются къ приложенію спаранія своего о содѣйствіи въ распространеніи сего, для рода человѣческаго, великаго благодѣянія.

*С. П. Бургскаго Императорскаго Воспитательнаго дома Главный Докторъ
Лейбъ-Медикъ Статскій Совѣтникъ и разныхъ орденовъ Кавалеръ Яковъ Кильвейнъ.*

664 день. 668 день. 6610 день. 6612 день. 6618 день.

